

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри фінансів

Волинського національного університету імені Лесі Українки

кандидата економічних наук, доцента Борисюк Олени Володимирівни

на дисертаційну роботу

Мартинюка Ростислава Федоровича

«Інноваційно-інвестиційна складова фінансової безпеки банківських установ»

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 07 Управління та адміністрування

за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Актуальність теми дослідження

Сучасні банки стикаються з численними викликами, такими як зміни в законодавстві, коливання валютних курсів, фінансові кризи та інші фактори, що впливають на їх фінансову стабільність. Інновації та інвестиції можуть допомогти банкам адаптуватися до цих змін. Розвиток фінансових технологій (FinTech) створює нові можливості для банківських установ. Водночас інноваційні рішення, засновані на цифрових технологіях можуть значно підвищити ефективність операцій, знизити ризики та підвищити довіру клієнтів.

Крім того, інвестиційна складова є критично важливою для забезпечення фінансової безпеки банківських установ. Інвестиції в новітні технології та розвиток інфраструктури дозволяють банкам не лише залишатися конкурентоспроможними, але й активно реагувати на зміни ринку. Залучення капіталу для інноваційних проєктів сприяє створенню нових продуктів і послуг, що, в свою чергу, підвищує прибутковість і стабільність банків. Таким чином, інтеграція інноваційних і інвестиційних стратегій у діяльність банків є ключовою умовою для забезпечення їхньої фінансової безпеки в умовах сучасних викликів.

Зважаючи на окреслені вище аспекти, вважаємо за необхідне відзначити актуальність і своєчасність дослідження інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ, вирішення якої має важливе значення для відновлення фінансової стабільності та розвитку вітчизняної економіки в умовах війни і повоєнного періоду.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами

Тема дисертації здобувача пов'язана з науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки. Зокрема, дисертація виконана відповідно до науково-дослідної роботи Лабораторії проєктів та ініціатив Волинського національного університету імені Лесі Українки, а саме в рамках

держбюджетних тем: «Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання» (державний реєстраційний номер 0120U102632).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі Мартинюка Ростислава Федоровича, ґрунтуються на комплексному аналізі теоретичних та емпіричних даних, що забезпечує їхню високу обґрунтованість і достовірність. Використання широкого спектру методів дослідження, включаючи діалектичний, пізнання, емпіричний та логіко-структурний підходи, методи аналізу, синтезу, статистичного, факторного та системного аналізу, систематизації, аналогій та структурування, дало змогу забезпечити глибокий і всебічний аналіз досліджуваних проблем. Дисертаційна робота базується на широкій інформаційній базі та включає законодавчі й нормативні акти, статистичні дані, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, а також результати власних досліджень автора, що забезпечило високу достовірність отриманих результатів і зроблених висновків. Основні результати дослідження пройшли апробацію на наукових конференціях та впроваджені у діяльність банківських установ (підтверджується відповідними довідками), що свідчить про практичну значимість і достовірність наукових положень й рекомендацій роботи.

Поставлена мета дослідження досягнута, а завдання розкривають зміст дисертаційної роботи. Робота виконана на високому рівні і вирізняється логічністю викладення матеріалів. Основні наукові положення та висновки, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими, логічно впливають з одержаних результатів і свідчать про використання комплексу сучасних методів дослідження.

Таким чином, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертаційній роботі, є високим, що підтверджується застосуванням сучасних методів дослідження, широкою інформаційною базою та апробацією результатів на практиці.

Структура роботи, оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура дисертаційної роботи Мартинюка Ростислава Федоровича є логічно побудованою і складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Така структура забезпечує повне та послідовне розкриття досліджуваної теми. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, а

також висвітлено апробацію результатів дослідження.

Перший розділ роботи «Теоретико-методичні засади інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ» присвячений дослідженню теоретичного базису інноваційно-інвестиційної діяльності банківських установ. Розглянуто економічний зміст банківських інновацій, систематизовано наукові підходи до концептуалізації сутності інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ, обґрунтовано алгоритм реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності банківських установ та удосконалено методику оцінювання інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ (с. 27-82).

Другий розділ роботи «Практика оцінювання стану інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ» містить діагностику основних показників діяльності банківської системи України та вітчизняних банківських установ. Зокрема, автором ідентифіковано макроекономічні детермінанти інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ, проведено аналіз сучасного стану й тенденцій інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки вітчизняних комерційних банків, а також основних показників фінансової безпеки комерційних банків з використанням кореляційного аналізу. На основі економіко-математичного моделювання здійснено комплексне оцінювання інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ, що дозволило обґрунтувати рівні інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки вітчизняних банківських установ (с. 83-143).

Третій розділ дисертаційної роботи присвячений перспективам зміцнення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ. Розглянуто зарубіжний досвід функціонування банківських інновацій, обґрунтовано конкурентні спроможності інноваційно-інвестиційної діяльності банківської сфери України з використанням SWOT-аналізу, ідентифіковано імперативи механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ, розроблено та апробовано методичні рекомендації щодо зміцнення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ у контексті забезпечення їхньої конкурентоспроможності (с. 144-191).

Загальні висновки розкривають основні результати дослідження, формулюють ключові висновки та рекомендації щодо зміцнення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ. Список використаних джерел містить 209 найменувань, що свідчить про широку джерельну базу дослідження та глибоке опрацювання наукової та науково-практичної літератури. Додатки містять матеріали, що доповнюють основний зміст роботи та підтверджують проведені дослідження.

Дисертаційна робота вирізняється високим рівнем наукового аналізу,

логічною структурою та чіткістю викладення матеріалу. Виконане дослідження є завершеним, а його результати є науково обґрунтованими та практично значущими. Робота відповідає всім вимогам, що висуваються до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Новизна результатів, отриманих у дисертаційній роботі, заслуговує на особливу увагу. Здобувачем було розроблено та застосовано науково-методичний підхід до оцінювання ефективності механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної безпеки в контексті забезпечення конкурентоспроможності банківських установ, що є значним внеском у методологію вивчення та оцінювання загального стану фінансової безпеки банківських установ. Цей інструмент дозволяє виявити сильні та слабкі сторони банківського менеджменту, а також розробити інноваційно-інвестиційну стратегію банку в залежності від ступеня ризику його функціонування (с. 174 – 185).

Концептуалізація інноваційно-інвестиційного процесу банку, удосконалена здобувачем, інтегрує іманентні властивості інновацій та інвестицій, відходячи від традиційних підходів. Такий авторський підхід враховує життєвий цикл банківських інновацій та визначає інструменти їх реалізації на кожному з етапів функціонування, що робить її актуальною й адаптивною до сучасних умов (с. 39 – 45).

Значний вклад здобувача полягає також у вдосконаленні методичного підходу до комплексного оцінювання інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банку. Здобувач розширив критерії оцінки, вдало поєднавши використання традиційних методів фінансового аналізу з індивідуальними експертними методами та інструментарієм економіко-математичного моделювання. Такий підхід дозволяє отримати більш об'єктивну та всебічну оцінку фінансової безпеки банківських установ та її інноваційно-інвестиційної складової (с. 120 – 138).

Окремо варто відзначити роботу здобувача щодо ідентифікації принципів інноваційно-інвестиційної безпеки банківських установ. Його підхід, що базується на безперервному процесі ідентифікації потенційних загроз і ризиків, спрямований на забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів для фінансування інновацій в контексті досягнення короткострокових і довгострокових цілей функціонування банку (с. 61 – 62).

У роботі також набув подальшого розвитку науково-методичний підхід до оцінювання ефективності механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банку на основі іманентних властивостей інноваційно-інвестиційних ресурсів, що передбачає використання

кількісних методів фінансового аналізу для визначення впливу інноваційно-інвестиційної діяльності на розвиток банку й оцінку «часового лагу» віддачі інвестиційних ресурсів, спрямованих на інновації (с. 165-171).

Таким чином, представлені здобувачем теоретичні та експериментальні результати є новаторськими та вносять суттєвий вклад у розвиток досліджуваної галузі. Науково-практичні рекомендації, розроблені здобувачем, мають значну цінність не тільки у теоретичному, але й у практичному аспектах, оскільки вони пропонують конкретні підходи та рекомендації щодо зміцнення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ.

Матеріали дисертації та публікації здобувача визначають високу обґрунтованість основних наукових результатів, положень наукової новизни та висновків, сформульованих у роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації, їх достовірність й новизна забезпечуються широким застосуванням автором загальнонаукових та спеціальних методів теорії пізнання.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Практична значимість результатів дослідження Мартинюка Р. Ф. визначається можливістю їх подальшого використання у діяльності банківських установ, а також у навчальному процесі при підготовці здобувачів вищої освіти. Зокрема, висновки й пропозиції щодо алгоритму комплексного оцінювання інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ впроваджено в практичну діяльність Волинської обласної військової адміністрації (довідка № 4298/53/2-24 від 21.05.2024 р.); методичні та рекомендації щодо оцінювання інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ використані у практичній діяльності АТ КБ «Приватбанк»; запропонований автором науково-методичний підхід до інтегрального оцінювання інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ враховано в діяльності АТ АКБ «Львів».

Окремі теоретичні та науково-методичні напрацювання дисертації використовуються в навчальному процесі Волинського національного університету імені Лесі Українки при підготовці навчально-методичного забезпечення з дисциплін: «Банківська справа», «Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки», «Цифрові фінанси», «Фінансові інновації» (довідка № 03-24/03/1282 від 01.05.2024 р.)

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 12 наукових праць. У тому

числі 4 статей – у фахових журналах і збірниках України та 2 статті – у періодичних виданнях, індексованих у міжнародних наукометричній базі Web of Science. П'ять публікацій оприлюднено у збірниках наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,62 друкованих аркуша, з яких автору особисто належить 3,9 друкованих аркушів. Наукові публікації відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. Наукові результати дисертаційної роботи Мартинюка Ростислава Федоровича були всебічно і повно представлені у опублікованих працях, що підтверджує їх значущість та актуальність для розвитку банківської сфери України. Опубліковані праці відображають високий рівень проведеного дослідження та його важливий внесок у наукову та практичну сферу.

Академічна доброчесність

Дисертаційна робота Мартинюка Р. Ф. на тему: «Інноваційно-інвестиційна складова фінансової безпеки банківських установ» є завершеною науковою працею. Отримані автором наукові результати спрямовані на зміцнення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ.

Робота виконана на належному науковому рівні, матеріал викладено логічно і послідовно. Отримані висновки і пропозиції є достатньо аргументованими. Структура дисертації відповідає меті та завданням дослідження, що дало змогу її автору пізнати об'єкт та предмет, а рецензенту зрозуміти авторську ідею, ступінь розкриття теоретичних та методичних напрацювань. Наукові результати дисертації отримано автором особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано тільки ті ідеї і положення, які отримані автором особисто.

Ступінь самостійності проведеного дослідження підтверджується відсутністю ознак плагіату та фабрикації. Використання положень, праць та висловлювань інших авторів мають відповідні коректні посилання на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; ознак академічного плагіату не виявлено, що дозволяє зробити висновок про дотримання здобувачем академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Водночас у дисертації присутні окремі елементи, що відкривають простір для наукової дискусії та потребують додаткового теоретичного осмислення та аргументації. Зокрема, звернемо увагу на такі дискусійні положення:

1. У дисертаційній роботі (п.п. 1.1) автором запропоновано алгоритм

реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності банківських установ, що включає 5 послідовних етапів від аналізу передумов здійснення інноваційної діяльності до оцінювання ефективності використання інноваційно-інвестиційних ресурсів банків (с. 42 – 43). Важливо уточнити адаптацію такого алгоритму для банківських установ різного розміру та типу власності.

2. Позитивно, що в дисертації піднімається проблема забезпечення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ. Таким чином, фокус уваги переміщається на рівень фінансового менеджменту комерційних банків (с. 48 – 53). Однак, як відомо, проблематика забезпечення фінансової безпеки різнорівнева та багатосуб'єктна. Відтак, у підрозділі 1.2 роботи слід було би показати взаємозв'язок фінансової безпеки банківських установ та фінансової безпеки банківської системи країни.

3. У п. 3.3 роботи під час інтегрального оцінювання ефективності механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної безпеки в контексті забезпечення конкурентоспроможності банківських установ (с. 174 – 185), доцільно було б приділити увагу не лише фінансовим чинникам, й таким релевантним факторам забезпечення конкурентоспроможності банківських установ, які пов'язані із персоналом, репутацією банківських установ, рівнем технічної оснащеності банку, рівнем надання банківських послуг, політико-правовим середовищем, євроінтеграцією тощо.

4. Цікавою розробкою автора, яка, при тому, має значне прикладне значення, є підхід до оцінювання ефективності механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банку на основі іманентних властивостей інноваційно-інвестиційних ресурсів (с. 165 – 171). Здобувач фактично, досліджує, прогнозує і моделює яким чином будуть змінюватися ключові показники діяльності банківських установ та інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банку шляхом ефективного розвитку інновацій. Однак, ще більшого значення набула б ця розробка, якби було показано вплив не тільки на фінансову безпеку банківських установ, але й на окремі параметри фінансової безпеки банківської системи.

Зазначені дискусійні положення не знижують наукової та практичної значущості проведеного дослідження. Дискусійність і критичність окремих положень дисертації засвідчує складність та багатогранність обраного наукового завдання, а також перспективи у проведенні автором подальших досліджень з цієї проблематики.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Мартинюка Ростислава Федоровича на тему «Інноваційно-інвестиційна складова фінансової безпеки банківських установ» являє собою цілісну й завершену наукову працю. У дисертації досягнуто науково обґрунтованих результатів, що вносять суттєвий вклад у поглиблення теоретико-концептуальних засад та розроблення науково-методичних й практичних рекомендацій, спрямованих на зміцнення інноваційно-інвестиційної складової фінансової безпеки банківських установ.. Робота виконана на високому науково-методичному рівні, характеризується логічною структурованістю та комплексністю, містить наукову новизну та має значну практичну цінність. Публікації автора відображають ключові положення дисертаційної роботи.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу дисертації, можна зробити висновок, що робота «Інноваційно-інвестиційна складова фінансової безпеки банківських установ» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор, Мартинюк Ростислав Федорович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

РЕЦЕНЗЕНТ

доцент кафедри фінансів
Волинського національного університету
імені Лесі Українки,
кандидат економічних наук, доцент

Олена БОРИСЮК

